

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма Підприємництво
спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
галузь знань 07 Управління та адміністрування
ступінь вищої освіти Бакалавр

Полтава 2019

Наскрізну програму практик підготували:

Махмудов Х.З. професор, д.е.н., професор кафедри підприємництва і права
Світлична А.В. доцент, к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права;
Михайлова О.С. доцент, к.е.н., доцент кафедри підприємництва і права;
Писаренко С.В. доцент, к.с.-г.н., доцент кафедри підприємництва і права;
Калашник О.В. доцент, к.т.н., доцент кафедри підприємництва і права
Мороз С. Е. к.п.н., доцент кафедри підприємництва і права

Наскрізна програма практики розглянута
на засіданні кафедри підприємництва і права
Протокол від «3» вересня 2019 р. № 1

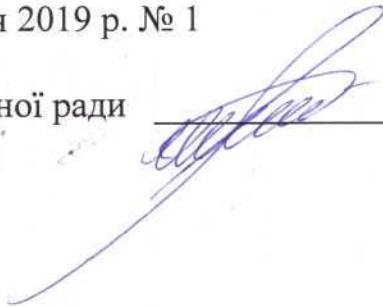
Завідувач кафедри
підприємництва і права

Ханлар МАХМУДОВ

Наскрізна програма практики ухвалена
науково-методичною радою спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Протокол від «3» вересня 2019 р. № 1

Голова науково-методичної ради

Олена МИХАЙЛОВА

ВСТУП

Наскрізна програма практики складена у відповідності до освітньо-професійної програми Підприємництво спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ступеня вищої освіти Бакалавр.

У сучасних умовах становлення нової економічної системи України підвищуються вимоги до відповідності рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах вимогам роботодавців, до забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є поетапна практична підготовка майбутніх фахівців із послідовним нарощуванням рівня професійних знань та практичних навичок.

Практика здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців з вищою освітою та набуття ними компетентностей, визначених освітньою програмою.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів за освітньо-професійною програмою Підприємництво ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної форми навчання 2019 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назва і тривалість практики студентів за освітньо-професійною програмою Підприємництво, ступеня вищої освіти Бакалавр, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність денної форми навчання 2019 рік набору

№ з/п	Вид назва практики	Семестр	Тривалість практики			Форма контролю
			тижнів	годин	Кредити ЄКТС	
Навчальна практика						
1.	Системи технологій	2	5	225	7,5	диференційований залік
2.	Підприємництво	4	5	225	7,5	диференційований залік
Виробнича практика						
1	Організаційно-аналітична	6	3	225	7,5	диференційований залік
2	Комплексна практика з фаху	8	4	180	6,0	диференційований залік

Метою навчальної практики «Системи технологій» є: вивчення видів систем ведення сільськогосподарського виробництва; вивчення загальних закономірностей розвитку і взаємодії в різних системах технологій АПК; систематизація і розширення знань про впровадження прогресивних систем технологій; вивчення економічних показників галузей рослинництва, тваринництва, кормовиробництва, переробки продукції; систематизація організаційно-економічних основ сучасних технологій АПК (методи,

показники, розрахунки, визначення ефективності та інше); вивчення шляхів підвищення виробництва і якості продукції; обґрунтування економічної оцінки розвитку галузей сільського господарства, переробної промисловості; прогнозування (програмування) виробництва сільськогосподарської продукції в господарствах певної спеціалізації; визначення економічної ефективності виробництва основних сільськогосподарських культур і продукції тваринництва; аналіз причин зниження рівня ефективності сільськогосподарського виробництва; економічне обґрунтування при виборі різних технологій.

Завданням навчальної практики «Системи технологій» є:

- основні поняття курсу: технології, системи технологій, системи технологій сільськогосподарського виробництва, ефективність;
- економічні показники сільського господарства;
- економічна оцінка земель, земельних відносин;
- оцінка системи ведення сільського господарства;
- інтенсифікація розвитку сільського господарства;
- оцінка різновидів технологій АПК;
- технологічні основи і економіка виробництва основних продуктів рослинництва і тваринництва;
- досвід сучасних досягнень вітчизняної, зарубіжної науки та передового досвіду у виробництві конкурентноздатної продукції; впровадження систем технологій АПК та їх економічна ефективність;
- сучасні методи управління розвитком АПК;

Проходження *навчальної практики «Системи технологій»* забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*.

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. та іноземною мовами у професійній сфері.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища та здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні:

- Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

Програмні результати навчання:

- Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й

іноземною мовами.

- Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

- Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

Метою навчальної практики «Підприємництво» є: закріплення та поглиблення теоретичних знань з дисципліни, розвиток професійних якостей майбутнього фахівця, що дозволить здобувачам вищої освіти в майбутньому успішно здійснювати підприємницьку діяльність.

Завданням навчальної практики «Підприємництво» є:

- опанування основних понять і категорій підприємницької діяльності, функцій підприємництва;

- набуття практичних навичок використання базових інструментів здійснення підприємницької діяльності;

- формування вмінь творчого пошуку резервів підвищення ефективності системи управління підприємствами.

Проходження *навчальної практики «Підприємництво»* забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних *компетентностей*.

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. та іноземною мовами у професійній сфері.

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- Здатність працювати в команді

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні:

- Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин

- Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

- Знання і розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції

- Здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері

запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах

- Здатність прийняття ефективних підприємницьких рішень на внутрішніх та зовнішніх ринках

Програмні результати навчання:

- Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

- Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

- Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

- Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати

- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

Метою виробничої «Організаційно-аналітичної» практики є: оволодіння сучасними методами, формами професійної діяльності; формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок, необхідних для самостійного вирішення завдань в умовах реального виробничого, документаційного, інформаційно-аналітичного процесу; набуття необхідних практичних знань та навичок з використання сучасних виробничих та інформаційних технологій, а також виховання потреби систематичного професійного самовдосконалення та набування первинного практичного досвіду.

Завданням виробничої практики «Організаційно-аналітична» є:

- закріплення та поглиблення знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення циклу теоретичних дисциплін професійної підготовки;

- набуття практичних навичок і вмінь зі спеціальності;

- набуття вмінь збирати та опрацьовувати фактичний матеріал для виконання практичних та наукових творчих робіт.

Проходження виробничої практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» СВО «Бакалавр» наступних *компетентностей*.

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. та іноземною мовами у професійній сфері.

- Здатність спілкуватися іноземною мовою.

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК

6 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7

Здатність працювати в команді.

- Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- Здатність ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища та здійснення безпечної діяльності.
- Здатність діяти відповідально і свідомо.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні:

- Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Знання і розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції.
- Здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах.
- Здатність прийняття ефективних підприємницьких рішень на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Програмні результати навчання:

- Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.
- Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

- Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

- Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

- Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

- Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

- Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

- Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

- Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

- Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур. - Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

- Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

- Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

- Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

- Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

- Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

- Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

- Здійснювати вибір номенклатури показників якості товарів, вміти обрати методи та методики оцінювання якості товарів і аналіз отриманих показників.

- Вирішувати професійні завдання та здійснювати підприємницьку

діяльність в аграрній сфері, враховуючи вимоги збалансованого природокористування.

- Знати та вміти формувати асортимент товарів для здійснення підприємницької діяльності, здійснювати класифікацію за УКТЗЕД.

Метою виробничої практики «Комплексна практика з фаху» здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» СВО «Бакалавр» є їх ознайомлення безпосередньо на підприємствах (організаціях, установах) із виробничою, комерційною та правовою діяльністю бази практики, відпрацювання вмінь і навичок зі спеціальності, закріплення знань, отриманих при вивченні певного циклу теоретичних дисциплін та набування первинного практичного досвіду.

Завданням виробничої практики «Комплексна практика з фаху» є:

- формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок щодо прийняття самостійних рішень під час професійної діяльності в реальних умовах;

- поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти в процесі вивчення дисциплін професійної підготовки;

- опанування сучасних прийомів, методів та знарядь праці в сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

- розвиток професійного мислення, прищеплення умінь фахової діяльності в умовах трудового колективу;

- виховання у здобувачів вищої освіти потреби поповнювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності;

- збір практичних та статистичних матеріалів для виконання курсових та інших наукових робіт.

Проходження виробничої практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» СВО «Бакалавр» наступних *компетентностей*.

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. та іноземною мовами у професійній сфері.

- Здатність спілкуватися іноземною мовою

- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- Здатність працювати в команді ЗК 8 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

- Здатність ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища та здійснення безпечної діяльності

- Здатність діяти відповідально і свідомо

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні:

- Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

- Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

- Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

- Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

- Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

- Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

- Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

- Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

- Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

- Знання і розуміння основних дефініцій, категорій, понять товарознавства, ознайомлення з основними групами харчових продуктів та непродовольчих товарів, опанування методами класифікації та кодування товарів, контролю якості продукції.

- Здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах.

- Здатність прийняття ефективних підприємницьких рішень на внутрішніх та зовнішніх ринках.

- Здатність до аналізу, планування та організації підприємницької діяльності в сучасних умовах.

Програмні результати навчання:

- Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.
- Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
- Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, кльтурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.
- Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.
- Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.
- Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
- Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.
- Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.
- Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації

зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

- Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

- Здійснювати вибір номенклатури показників якості товарів, вміти обирати методи та методики оцінювання якості товарів і аналіз отриманих показників.

- Вирішувати професійні завдання та здійснювати підприємницьку діяльність в аграрній сфері, враховуючи вимоги збалансованого природокористування.

- Знати та вміти формувати асортимент товарів для здійснення підприємницької діяльності, здійснювати класифікацію за УКТЗЕД.

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

2.1. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА «СИСТЕМИ ТЕХНОЛОГІЙ»

ТЕМА 1. СИСТЕМИ ГОСПОДАРСТВА, ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК, ТА ЇХ ЗАКОНОМІРНОСТІ

Зміст понять техніки і технології. Сільське господарство в народному господарстві. Система ведення господарств. Класифікація систем ведення господарства. Основні ланки системи ведення господарства. Раціональна система ведення господарства. Система землеробства та її види. Інтенсивна система землеробства. Підсобні та допоміжні виробництва. Система машин в сільському господарстві. Система «людино-машина».

Взаємозв'язок розвитку науки, техніки і технологій. Розвиток поколінь техніки і технологій у світовій економічній системі. Типи науково-технічного і технологічного розвитку. Технологічний розвиток еволюційного та революційного типу. Технічні цикли. Зміст і структура науково-технічних циклів. Модель циклічного розвитку поколінь технологій.

Технологія як фактор економічного зростання. Виробничо-технологічна структура та її місце в економічній системі. Поняття технологічних зрушень в економічному розвитку та проблема зміни технологій. Особливості структурних зрушень в індустріальній та інформаційній економіках. Прогнозування нової технології. Навколишнє середовище та відносини в екосистемі

ТЕМА 2. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ПРОГРЕСИВНІ ВИДИ ТЕХНОЛОГІЙ

Вибір пріоритетних напрямів технологічного розвитку. Науково-технічні,

технологічні, соціально-економічні та екологічні фактори. Світові тенденції розвитку прогресивних технологій. Критерії прогресивності технологій, їх роль у ресурсозберіганні, енергозберіганні, створенні нової техніки і нових видів продукції. Сучасні види та характеристика прогресивних технологій виробництва: біотехнології, гена інженерія, оптоелектроніка, космічна, лазерна тощо. Нові технології в автоматизації і роботизації виробництва. Автоматизація матеріального виробництва як основа розвитку соціальної сфери. Пріоритетний розвиток соціальної сфери, основні напрями. Перспективи їх розвитку в Україні та провідних індустріальних країнах. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки в Україні. Соціально-економічні особливості реалізації державних науково-технічних програм.

ТЕМА 3. ОСНОВИ РОСЛИННИЦТВА, ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ОСНОВНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Система рослинництва. Наслідки інтенсифікації сільського господарства. Земельний фонд України та області. Організація земельної території. Напрями відтворення родючості ґрунту. Сівозміна, її значення у системі землеробства. Економічна оцінка сівозмін. Структура посівних площ, її сутність. Розвиток сучасних технологій у рослинництві. Еколого-біологічні основи рослинництва. Основи ґрунтознавства. Агрохімічні основи рослинництва. Основи насіннезнавства. Зернові культури. Технічні культури. Кормові культури. Більбоплоди та баштанні культури. Лікарські рослини.

Організація рільництва. Принципи організації виробничих процесів. Організація системи сівозмін і структури посівних площ. Організація основного обробітку ґрунту. Комплекс робіт з основного обробітку ґрунту. Підготовка поля до виконання робіт.

Організація праці на основі обробітку ґрунту та раціоналізація виробничих процесів. Виробничі процеси в рослинництві. Організація внесення добрив. Прямочні і перевантажувальні схеми. Організація передпосівного обробітку і посівних робіт. Комплектування агрегатів. Організація праці на основних роботах. Основний обробіток ґрунту. Передпосівний обробіток ґрунту.

Сівба та догляд за посівами Організація догляду за посівами та збирання врожаю основних сільськогосподарських культур.

Організація виробничих процесів в галузях господарювання. Складання технологічної карти вирощування культур. Виробнича програма діяльності господарювання. Технологія збирання та зберігання продукції рослинництва.

ТЕМА 4. ОСНОВИ ТВАРИННИЦТВА, ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ ТВАРИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Система тваринництва. Галузі тваринництва. Структура тваринництва та щільність поголів'я. Напрями розвитку галузей тваринництва. Показники визначення економічної ефективності зооветеринарних заходів. Оборот та відтворення стада. Структура стада. Строки використання тварин. Раціональна структура стада. Типові приміщення їх обладнання та способи розміщення в них тварин. Технологічні карту у тваринництві. Форми розподілу праці у тваринництві, їх переваги та недоліки. Класифікація тварин. Технологія відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин з основами фізіології. Бонітування тварин. Технологія управління стадом.

Значення та біологічні особливості великої рогатої худоби. Стан і тенденції розвитку скотарства. Молочна продуктивність корів. Вплив різних факторів (рівня годівлі, породи, віку першого отелення, сервіс-періоду, сухостійного періоду, живої маси) на кількість і якість молока. Поняття про технологію виробництва молока та її складові частини. Вирощування молодняку великої рогатої худоби. Способи доїння корів та його кратність. Придатність корів до машинного доїння.

Значення яловичини в харчуванні людей та її хімічний склад. Шляхи збільшення виробництва яловичини. Технологія виробництва яловичини у молочному та молочно- м'ясному скотарстві. Особливості технології виробництва яловичини у м'ясному скотарстві. Розвиток м'ясного скотарства в Україні. Основні її технологічні операції: комплектування молодняком, організація кормової бази, системи годівлі та утримання (безприв'язний спосіб та його комбінації: на щільній підлозі, глибокий підстилці, у боксах з щільною підлогою, у боксах із суцільною підлогою). Типи технологій, типові проекти спеціалізованих господарств. Технологічний процес вирощування молодняку на м'ясо у спеціалізованих господарствах.

Значення свинарства, стан і тенденція його подальшого розвитку. Господарсько-біологічні особливості свиней. Біологічна і харчова цінність свинини та її значення у забезпеченні науково обґрунтованої потреби людини у поживних речовинах. Типи свиней за напрямом продуктивності (універсальний, м'ясний, сальний). Відтворення стада і техніка розведення свиней. Статева і господарська зрілість. Тривалість поросності маток. Планування опоросів. Структура стада, її зоотехнічне і економічне обґрунтування. Індивідуальне та групове утримання маточного поголів'я. Економічна оцінка видів відгодівлі. Технологічна схема виробництва. Основні принципи роботи свинарських комплексів: спеціалізація приміщень і обладнання за виробничим призначенням, послідовність формування

технологічних груп тварин, потоковість та ритмічність виробництва, додержання принципу використання приміщень "все зайнято" та "все пусто", стандартизація продукції, що випускається. Вимоги державного стандарту на свиней, що призначені для забою.

Значення галузі та біологічні особливості сільськогосподарської птиці. Стан і тенденція розвитку птахівництва в Україні та країнах світу. Хімічний склад яйця і м'яса сільськогосподарської птиці та фактори, що впливають на їх якість. Організаційні форми птахівничих господарств та їх функції. Виробництво яєць на птахофабриках і в господарствах з різною формою власності (на підлозі з глибокою підстилкою та в кліткових батареях). Переваги кліткового утримання птиці. Яєчні (леггорн, російські білі) та м'ясо-яєчні і (полтавські глинясті, нью-гемпшир, суссекс) породи курей та їх і кроси. Комплектування, утримання й годівля батьківського стада. Інкубація яєць. Вирощування ремонтного молодняку, утримання і годівля курок-несучок. Забій птиці. Підготовка кліток і приміщень до заповнення їх новою партією птиці. Збір, сортування та реалізація яєць. М'ясні породи курей (корниш, плімутрок) та їх кроси. Технологія вирощування бройлерів у приміщеннях на підлозі з глибокою підстилкою. Типи приміщень, їх обладнання для утримання батьківського стада. Комплектування батьківського стада, розміщення його в секціях, щільність посадки, годівля, мікроклімат у приміщенні. Інкубація яєць. Вирощування ремонтного молодняку. Вирощування бройлерів на м'ясо. Годівля й напування птиці з врахування їх віку. Забій птиці, обробка тушок, їх сортування, маркірування, пакування, зберігання та реалізація.

ТЕМА 5. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБЕРІГАННЯ КОРМІВ

Кормова баз господарства та її організація. Основні види кормів та їх класифікація. Фактори, які впливають на хімічний склад і поживність кормів. Характеристика окремих груп кормів: зелених (трава сіяних однорічних і багаторічних культур, природних пасовищ); соковитих (силос, сінаж, коренебульбоплоди, плоди баштанних культур); грубих (сіно, солома); концентрованих (зерно злакових і бобових культур та продукти їх переробки, відходи технічних виробництв); залишків технічного виробництва (цукрового, крохмального, бродильного). Корми тваринного походження: відходи м'ясної і рибної промисловості, молоко та продукти його переробки. Комбікорми, їх значення в інтенсифікації виробництва продукції тваринництва. Види комбікормів, вимоги стандартів до їх складу, поживності та якості. Раціональні способи зберігання комбікормів. Білково-вітамінно-мінеральні (БВМД) та мінеральні добавки. Премікси та їх використання в годівлі сільськогосподарських тварин. Вітамінні препарати промислового

виробництва, що застосовуються в годівлі тварин. Способи та техніка їх згодовування. Теорія і технологія силосування та стажування кормів.

Прогресивні способи заготівлі сіна. Підготовка соломи, коренебульбоплодів і концентрованих кормів до згодовування. Виробництво і використання комбікормів, преміксів і кормових добавок. Поняття про нормовану повноцінну годівлю. Потреби тварин у поживних речовинах. Поняття про підтримувальний і продуктивний рівень годівлі. Загальні принципи складання раціонів для різних видів тварин. Поняття про тип, рівень годівлі та структуру раціону.

ТЕМА 6. ОСНОВИ МЕХАНІЗАЦІЇ АПК

Роль тракторів, автомобілів, сільськогосподарських машин в механізації технологічних процесів. Основні експлуатаційні показники тракторів, автомобілів і сільськогосподарських машин. Основи механізації обробки ґрунту. Основні техніко-економічні показники роботи машинно-тракторних агрегатів на обробку ґрунту. Операції, способи, машини і знаряддя для обробки ґрунту. Машини для сівби і садіння. Основи механізації і автоматизації підвищення родючості ґрунтів. Основні техніко-економічні показники роботи машинно-тракторних агрегатів на внесенні добрив.

Машини для внесення добрив та захисту рослин. Основи механізації і автоматизації робіт на сівбі та садінні сільськогосподарських культур. Основні техніко-економічні показники роботи агрегатів. Основи механізації і автоматизації робіт із захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів. Основні техніко-економічні показники роботи агрегатів.

Основи механізації і автоматизації робіт на збиранні урожаю сільськогосподарських культур: зернових, зернобобових, кукурудзи, соняшнику, круп'яних та насінників трав. Техніка для збирання продукції

ТЕМА 7. СИСТЕМА ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕРОБНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Системи технологій переробки продукції рослинництва. Оцінка якості зерна як сировини для переробки. Хімічний склад зерна залежно від виду сільськогосподарських культур і агротехніки вирощування. Показники якості продуктів переробки зерна відповідно до державних стандартів. Технологія виробництва цукру. Сучасні технології та методи зберігання плодоовочевої продукції. Консервування. Умови зберігання продуктів переробки галузі рослинництва.

Оцінка молока як сировини для молочної промисловості і продукту харчування. Показники якості молока. Системи технологій переробки молока

та виробництва молочних продуктів. Оцінка продуктів забою сільськогосподарських тварин за біологічними і технологічними показниками. Стандарти на м'ясо. Оцінювання якості м'яса. Технологія забою тварин. Системи технологій переробки м'яса та виробництва м'ясних продуктів. Технологія виробництва м'ясних продуктів.

ТЕМА 8 ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЙ

Нормативно-планові документи. Технологічна карта. Поточні та перспективні технологічні карти. Собівартість продукції. Сутність постійних та змінних витрат. Об'єкти калькулювання. Економічна оцінка технологій, її сутність. Основні методи економічної оцінки технологій. Рівень технології як показник якості технологічного процесу. Показники техніко-організаційного та технологічного рівня виробництва.

2.2. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

ТЕМА 1. СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Здійснення підприємницької діяльності неможливе без обґрунтування суб'єктної та об'єктної бази. До суб'єктів підприємницької діяльності відносяться учасники ринку, а саме фізичні та юридичні особи, які виконують операції купівлі-продажу, виробництва, пов'язані між собою комерційними відносинами і вступають в комерційні зв'язки.

Об'єктами підприємницької діяльності є все те, що підлягає купівлі-продажу: товари і послуги, гроші, цінні папери, різне майно, інформація, результати інтелектуальної діяльності, а також комерційні угоди.

Вивчаючи тему «Суб'єкти підприємницької діяльності та створення підприємств», студенти повинні отримати системне уявлення про види, класифікації та особливості створення підприємств і організацій різних організаційно-правових форм, з метою їх функціонування, про види і сутності об'єктів підприємницької діяльності. Теоретичні знання по темі «Суб'єкти підприємницької діяльності та створення підприємств» студенти отримують в ході лекційних занять. При вивченні даної теми також передбачена самостійна робота студентів з підготовки реферативного матеріалу.

Перевірка засвоєння студентами навчального матеріалу може включати тестовий контроль знань, а також проведення комбінованого опитування (з письмовими та усними питаннями по темі).

ТЕМА 2. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Успішне функціонування будь-якого підприємства можливо тільки при проведенні систематичних поглиблених досліджень його підприємницької діяльності в залежності від зміни ринкової ситуації.

Під час виконання цієї теми студентам слід розрахувати і проаналізувати в динаміці ряд основних показників ефективності комерційної діяльності підприємства по даним, наданим викладачем.

Звіт по питанню слід оформити у вигляді пояснювальної записки.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Нові умови господарювання, пов'язані з переходом до ринкової економіки, зажадали значного розширення самостійності і рівноправності партнерів за договором, усунення зайвої регламентації, переходу від адміністративно-командних методів управління до економічних, від централізованого розподілу матеріальних ресурсів до вільного продажу товарів, підвищення ролі господарського договору - основного документа, що визначає права і обов'язки сторін по організації постачання товарів.

Комерційні працівники повинні забезпечувати своєчасне і правильне заключення договорів з постачальниками і покупцями товарів і постійний контроль за їх виконанням.

Основними документами, визначальними поняття договору, його зміст, порядок зміни або припинення прав і обов'язків за договором є Цивільний кодекс та Положення про поставки товарів народного споживання.

При розробці тексту договору студенту необхідно передбачити в ньому такі обов'язкові умови:

- дату укладення договору;
- повне найменування сторін, що уклали договір;
- кількість і асортимент товарів, що підлягають постачанню;
- строки виконання;
- порядок постачання;
- якість, комплектність, упаковка і маркування товарів;
- ціни і порядок розрахунків;
- майнову відповідальність.

При відсутності в договорі умов про предмет поставки (найменування, кількість, асортимент і якість товарів, терміни поставки, ціни на товари) договір вважається неукладеним.

Дане завдання передбачає розробку студентами тексту договору на поставку товарів на основі використання: нормативних документів; умов і вихідних даних, наведених в ситуаційному завданні. При виконанні завдання студентам слід використовувати вихідні дані, наведені викладачем. Відсутні реквізити визначаються студентами самостійно.

ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ АССОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Інструментом регулювання асортименту товарів у магазинах служить асортиментний перелік товарів. Його встановлюють для кожного конкретного магазину з урахуванням його типу, розміру торгової площі, місця розташування та інших чинників. Наявність таких переліків дозволяє не тільки раціонально регулювати асортимент товарів, але і систематично контролювати його повноту і стабільність.

Студентам необхідно згідно варіанту, визначеного викладачем, розрахувати коефіцієнти структури, повноти і стійкості (стабільності) асортименту в магазинах різних типів з різною торговою площею.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємства виступають в якості суб'єктів ринків регіонів. Мета розвитку підприємництва – створення повноцінного соціально орієнтованого ринкового середовища.

Процес обігу товарів і доведення їх до безпосередніх споживачів завершується в роздрібній торговельній мережі, складової основу матеріально-технічної бази торгівлі і являє собою сукупність торговельних підприємств.

Вивчення даної теми дозволить студентам закріпити отримані знання про структуру та основні види підприємств.

Дана тема має велике мотиваційне значення при вивченні дисципліни в цілому, оскільки містить професійні знання для майбутніх спеціалістів у галузях ринкової економіки.

ТЕМА 6. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вивчення даної теми дозволить студентам раціонально оцінювати ефективність використання торгових площ магазинів, а також проводити оцінку якісного стану роздрібно-торговельної мережі.

Під час виконання цієї теми студентам слід розрахувати і проаналізувати в динаміці ряд основних показників ефективності комерційної діяльності підприємства по даним, наданим викладачем.

Звіт по питанню слід оформити у вигляді пояснювальної записки.

ТЕМА 7. ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВА. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ТА ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ТОРГІВЛІ

На підставі розрахованих даних про площу магазину по темі 3 студентам необхідно здійснити переклад магазину з традиційної форми продажу товарів через прилавок на самообслуговування і розрахувати показники ефективності впровадження самообслуговування.

Зробити висновки про доцільність впровадження методу самообслуговування.

Вивчити Закон України «Про захист прав споживачів» (із змінами і доповненнями).

Навчитися самостійно вирішувати ситуації, використовуючи норми, що регулюють відносини між виробниками, виконавцями, продавцями і споживачами.

Необхідно провести аналіз ситуацій і прийняти конкретне рішення по захисту прав споживачів і відповідальності продавців (виробників, виконавців), посиляючись на конкретні статті Закон України «Про захист прав споживачів».

У ситуаціях, де продавець надає покупцеві можливість в задоволенні претензії необхідно підготувати претензію і позовну заяву для звернення споживача до суду.

ТЕМА 8. ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОГО РОЗДРІБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Роздрібна торговельна мережа – це сукупність роздрібних торговельних підприємств та інших торгових одиниць, розміщених на певній території з метою продажу товарів і обслуговування покупців.

Типи роздрібних підприємств, що здійснюють торгівлю: універмаг, промтовари, продовольчі товари, торгівельний центр та ін.

2.3. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА «ОРГАНІЗАЦІНО-АНАЛІТИЧНА»

ТЕМА 1. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА:

Проаналізувати матеріально-технічну базу та матеріально-технічне забезпечення підприємства, фінансово-економічні показники його діяльності, стратегічний потенціал підприємства, його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства та його продукції. Висвітлити та охарактеризувати чинники забезпечення економічної безпеки підприємства.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІДПРИЄМСТВІ:

Висвітлити заходи з організації виробничої та комерційної діяльності підприємства, стратегічного планування розвитку підприємства та бізнес-планування, а також тактичного та оперативного планування.

ТЕМА 3. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА:

Розкрити специфіку організації маркетингової діяльності на підприємстві, організацію, здійснення, аналіз маркетингових досліджень. Обґрунтувати заходи з проведення товарної політики підприємства, управління асортиментом, та життєвий цикл товару. Визначити цінову та збутову політику підприємства.

ТЕМА 4. МЕНЕДЖМЕНТ В ПІДПРИЄМСТВІ:

Розкрити етапи управління діяльністю підприємства з боку власників (права власників, органи управління та контролю: вищий орган управління підприємством, орган нагляду та контролю за діяльністю підприємства, періодичність їх зборів, характер питань, що розглядаються). Проаналізувати організацію управління діяльністю підприємства (організаційна структура та структура управління підприємством, характеристика окремих структурних підрозділів, їх функціонального призначення, прав, обов'язків, повноважень, характер регламентації діяльності окремих працівників підприємства (контракти, посадові інструкції тощо).

2.4. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА «КОМПЛЕКСНА З ФАХУ»

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА – ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ:

Проаналізувати структуру підприємства (виробнича, організаційна, управлінська) та організація його діяльності, функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів, провести оцінку результативних показників діяльності підприємства.

ТЕМА 2. МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА:

Охарактеризувати конкурентне середовище підприємства в умовах сучасної ринкової економіки. Висвітлити етапи організації виробництва та збуту продукції (товарів, робіт, послуг). Детально дослідити фактори, що впливають

на ціноутворення в підприємстві. Проаналізувати маркетингові рішення та оцінити їх ефективність управління логістичною діяльністю підприємства.

ТЕМА 3. ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ ПІДПРИЄМСТВА В ТОВАРАХ (СИРОВИНІ, МАТЕРІАЛАХ) ТА УПРАВЛІННЯ ТОВАРНОЮ ПРОПОЗИЦІЄЮ

Дослідити сезонність реалізації товарів (робіт, послуг), сегментацію ринку. Вивчити фактори, що впливають на формування товарної пропозиції підприємства. Проаналізувати процес організації та перспективи розвитку біржової діяльності. Висвітлити методичні підходи до комерційного регулювання асортиментної політики з метою створення умов для одержання необхідного розміру прибутку.

ТЕМА 4. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЗАКУПІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розкрити основні і додаткові джерела поставки товарів по окремих товарних групах (або конкретному товару). Вивчити систему господарських зв'язків підприємства з постачальниками, порядок укладання договорів та методи контролю за їх виконанням, порядок розробки плану закупівель товарів;

Висвітлити методи регулювання закупівель товарів, погодження обсягів закупівель і асортименту товарів, періодів поставки тощо.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИКИ

3.1. Навчальна практика «Системи технологій», «Підприємництво»

Навчальна практика «Системи технологій», «Підприємництво» проводиться в навчальних та комп'ютерних аудиторіях Академії, які мають необхідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення. Під час проходження практики з дисциплін «Системи технологій», «Підприємництво» здобувачі вищої освіти по кожній темі програми практики виконують практичні завдання, які обговорюються колективно на занятті, або в умовах виробничих підприємств.

А також дана практика може проводитися на сучасному підприємстві (організації, установі, тощо), яке оснащено за останніми тенденціями розвитку відповідної сфери професійної діяльності, забезпечує виконання програм практики. Навчальна практика проводиться науково-педагогічними працівниками Академії, для груп здобувачів, які направлені на неї. З підприємствами (установами, організаціями, тощо) укладають договори.

3.1. Виробнича практика «Організаційно-аналітична», «Комплексна з фаху»

Визначення баз практики здійснюється адміністрацією Академії на основі прямих договорів про співпрацю з підприємствами (організаціями, установами) незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, з дозволу відповідних кафедр або деканатів, обирати для собі базу практики і пропонувати її для використання. При цьому, однією з умов дозволу повинно бути надання можливості бази практики здобувачу вищої освіти виконати програму практики в повному обсязі.

Побажання здобувача вищої освіти повинно бути обґрунтовано заявою на ім'я декана факультету за письмовою згодою керівництва відповідного підприємства (організації, установи) прийняти дану особу для проходження практики.

Зміна бази практики можлива тільки з поважних причин і лише до подання проекту наказу про проходження практики.

Самостійно змінювати базу практики здобувач вищої освіти не має права. У разі самостійної зміни бази практики, неявки до місця практики без поважних причин вважатиметься, що здобувач вищої освіти не виконав навчального плану і може бути відрахований з Академії.

З базами (підприємствами, організаціями, установами) завчасно укладаються договори щодо проведення практик. Строк дії цих договорів погоджується сторонами договору та може визначатися на період конкретного виду практики або на термін до п'яти років.

Керівник практики від підприємства, який здійснює загальне керівництво практикою:

- несе особисту відповідальність за проведення практики у межах своєї компетенції;
- організовує практику згідно з програмою практики;
- визначає місця практики, забезпечує найвищу ефективність її проходження;
- організовує проведення відповідними фахівцями інструктажу з охорони праці, безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- забезпечує виконання графіків проходження практики у структурних підрозділах підприємства;
- надає практикантам можливість користуватись наявною літературою, необхідною документацією, лабораторіями, майстернями підприємства для виконання програми практики;

- забезпечує і контролює дотримання практикантами правил внутрішнього розпорядку;
- створює необхідні умови для засвоєння здобувачами вищої освіти нової техніки, передових технологій, сучасних методів організації праці;
- контролює дотримання законодавства України про працю тощо.

Обов'язки безпосередніх керівників, призначених базами практики, зазначені в окремих розділах договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти Академії.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

4.1. *Навчальна практика «Системи технологій»* проводиться згідно з «Положенням про організацію практичної підготовки здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії», розробленого відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти та інших нормативних документів.

Згідно з «Положенням про організацію практичної підготовки здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії», відповідальність за організацію, проведення й контроль практики покладається на рівні академії – на першого проректора та керівника виробничої практики навчального відділу; факультету – на декана та координатора практичної підготовки зі спеціальності, від кафедри – на завідувача та викладачів-керівників практики. Безпосереднє керівництво навчальною практикою «Системи технологій» в окремо взятій академічній групі здійснює викладач, якому, згідно з наказом про проведення практики, доручено керівництво нею у відповідному навчальному році.

4.2. *Навчальна практика «Підприємництво»* проводиться згідно з «Положенням про організацію практичної підготовки здобувачів вищої освіти Полтавської державної аграрної академії», розробленого відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти та інших нормативних документів.

Навчальна практика може проводитися у навчальних аудиторіях Академії.

Під час проведення навчальної практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденники, які систематично перевіряються керівниками практики. Щоденник навчальної практики зберігається протягом терміну визначеного діючим положеннями ПДАА.

Здобувачі вищої освіти Академії зобов'язані:

- до початку практики одержати від викладачів щоденник, методичні матеріали (програму, методичні рекомендації) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
 - своєчасно прибути до бази практики;
 - у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
 - вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку;
 - нести відповідальність за виконану роботу та її результати, показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
 - своєчасно надати викладачеві щоденник практики її проходження.
- В термін, встановлений наказом ректора, скласти диференційований залік з практики.

4.3. *Виробнича практика «Організаційно-аналітична», «Комплексна практика з фаху»* здобувачів вищої освіти може проводитись групами або індивідуально в підприємствах (організаціях, установах). Кожен із здобувачів вищої освіти знаходиться у ролі практиканта, помічника керуючого відповідними структурними підрозділами підприємства (організації, установи).

Здобувачі вищої освіти можуть направлятись на практику до підприємств (організацій, установ), з якими укладено договори про підготовку фахівців або туди, де вони після закінчення Академії будуть працевлаштовані.

За наявності вакантних місць здобувачі вищої освіти можуть зараховуватися на штатні посади, якщо робота на цих посадах відповідатиме вимогам програми практики.

Підприємства (організації, установи), які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;
- наявність структур, галузей що відповідають спеціальностям або спеціалізаціям, за якими здійснюється підготовка фахівців в Академії;
- можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- надання здобувачам вищої освіти на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій);
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (організації, установи);

- можливість наступного працевлаштування випускників Академії (на загальних підставах при наявності вакансій);

- наявність житлового фонду (за необхідності).

Викладач – керівник практики від кафедри:

- розробляє тематику індивідуальних завдань;

- узгоджує з керівником практики від підприємства (організації, установи) індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики;

- бере участь у розподілі студентів за базами практики;

- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;

- здійснює контроль за виконанням програми практики, строками її проведення;

- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань;

- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання у звіті з практики;

- оцінює оформлення звіту-щоденника;

- може приймати захист звітів здобувачів вищої освіти з практики у складі комісії;

- здає звіти здобувачів вищої освіти про практику на кафедру для зберігання.

Здобувачі вищої освіти Академії зобов'язані:

- до початку практики одержати від координатора (координаторів) практичної підготовки по спеціальності направлення, щоденник, повідомлення методичні матеріали (програму, методичні рекомендації, індивідуальне завдання тощо) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- своєчасно прибути до бази практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

- вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки, виробничої санітарії та правил внутрішнього розпорядку;

- нести відповідальність за виконану роботу та її результати, показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;

- своєчасно, не пізніше тижня після закінчення практики, надати координатору (координаторам) практичної підготовки по спеціальності всі необхідні організаційні документи, а викладачу – керівнику практики від кафедри – щоденник практики та звіт про її проходження. В термін,

встановлений наказом ректора, скласти комісії диференційований залік з практики.

Форми основних документів, що використовуються при організації та проведенні практики, наведено в додатках.

На здобувачів вищої освіти, які проходять практику на підприємстві (в організації, установі), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (організації, установи).

5. ПІДВІДЕННЯ ПІДСУМКІВ

5.1. *Підсумкова оцінка за навчальну практику «Системи технологій»* – диференційований залік.

Диференційований залік за практику виставляється з урахуванням: оцінки результатів проходження практики (виконання програми практики), зазначеної у щоденнику (підсумкова кількість балів щоденного оцінювання практики викладачем); оцінки оформлення результатів практики (заповнення щоденника та супровідних документів (за наявності)), засвоєння програми практики (на основі особистого спостереження викладача під час практики та співбесіди із здобувачем з питань виконання програми практики).

Результат диференційованого заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувача вищої освіти за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом із його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з академії.

Можливість повторного проходження практики через рік, але за власний рахунок, надається здобувачу вищої освіти, який на захисті звіту отримав негативну оцінку.

5.2. *По закінченню навчальної практики «Підприємництво»* оцінюється заповнення щоденника. Відповідальний за практику викладач з здобувачами проводить співбесіду з питань самостійного виконання програми практики, з урахуванням виконаної роботи та набраних балів, здобувачам вищої освіти виставляється підсумкова оцінка.

Підсумкова оцінка за практику з «Підприємництво» – диференційований залік.

5.3. *Підведення підсумків виробничих практик «Організаційно-аналітичної», «Стажування з фаху».* Контролювання практики здобувачів вищої освіти вирішує комплекс завдань від навчальних до контролюючих і

забезпечує повноту, своєчасність та якість виконання програм практики.

Контроль за проходженням практики з боку вищого навчального закладу покладається від:

- академії – на першого проректора;
- факультету – на декана та координатора практичної підготовки по спеціальності
- кафедри – на завідувача та викладачів – керівників практики;
- бази практики – на керівника підприємства.

Метою контролю є виявлення та усунення недоліків і надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні програми практики.

Попереднє контролювання здійснюється під час підготовки здобувачів вищої освіти до проходження практики (на зборах). При цьому пояснюються цілі практики, порядок її проходження, форма звітування, а також здобувачам вищої освіти передаються направлення на базу практики, щоденники та програми практики.

Поточне контролювання здійснюється протягом періоду проведення практик, а також під час бесід зі здобувачами вищої освіти у дні, встановлені кафедрою для консультування здобувачів вищої освіти.

Підсумкове контролювання відбувається під час звітування про виконання програми практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики.

Форма звітності здобувача вищої освіти з виробничої практик – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником практики від бази практики.

Звіт разом з щоденником практики, завіреним керівником практики від підприємства (організації, установи), подається на кафедру для реєстрації, після чого передається на рецензування викладачеві – керівнику практики від кафедри. За результатами рецензування науковий керівник зобов'язаний дати письмову рецензію. Позитивна рецензія є допуском до захисту звіту з переддипломної практики. На титульному аркуші науковий керівник робить позначку «Допускається до захисту» або «На доопрацювання», проставляє дату, свій підпис та прізвище. За необхідності доопрацювання поданого звіту з переддипломної практики науковий керівник у рецензії перераховує недоліки та пропонує здобувачу вищої освіти їх усунути.

Після можливого доопрацювання здобувачем вищої освіти та остаточного погодження змісту звіту з викладачем, керівником практики від кафедри, звіт допускається до захисту. У випадку позитивної рецензії робота повертається здобувачеві вищої освіти для підготовки до захисту.

Супровідні документи з практики, передбачені Академією, здобувачами вищої освіти надаються координатору з практичної підготовки по спеціальності до реєстрації звіту на кафедрі.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаних джерел тощо. Звіт оформлюється за вимогами, що визначені у програмі практики, та відповідно до єдиних вимог щодо оформлення текстових документів.

Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти у комісії, призначеній наказом ректора Академії. Комісія формується з: керівників практики від Академії та, по можливості, від баз практики, а також науково-педагогічних працівників.

Комісія приймає диференційований залік у здобувачів вищої освіти або на базах практики в останні дні її проходження, або в Академії до початку наступного семестру (якщо після практики у здобувачів вищої освіти згідно з графіком навчального процесу відбувається теоретичне навчання) чи протягом двох тижнів наступного після практики семестру (якщо після практики у здобувачів вищої освіти згідно з графіком навчального процесу передбачені канікули).

Диференційований залік за практику виставляється з урахуванням:

- оцінки результатів виробничої та суспільної роботи, поданої у відгуку-характеристиці керівника практики з боку підприємства (організації, установи);
- оцінки за оформлення звіту, щоденника, зазначеної у висновку викладача – керівника практики від кафедри;
- презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту та відповідей на запитання членів комісії з прийому заліку за практику.

Важливе місце в загальній системі практичного навчання займають підсумкові конференції здобувачів вищої освіти за результатами виробничої практики за участю керівників та фахівців організацій, установ. Мета таких конференцій – обмін досвідом, розробка заходів щодо поліпшення практичної підготовки в Академії.

